

ОКРУЖНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ФИЗИКЕ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА ШКОЛСКЕ 2003/2004. ГОДИНЕ

Решења задатака за III разред

- Када се рам спусти за малу висину Δz , флукс се промени за $\Delta\Phi = a\Delta z[B(z+a) - B(z)] = ka^2\Delta z$, где смо са z означили висину врха рама. Ова промена флукса индукује електромоторну силу интензитета $\mathcal{E} = \frac{\Delta\Phi}{\Delta t} = \frac{ka^2\Delta z}{\Delta t} = ka^2v_z$ [5 п], где је $v_z = \Delta z/\Delta t$ пројекција брзине рама на z -осу. Кроз рам тече струја $I = \mathcal{E}/R = ka^2v_z/R$ која, према Ленцовом правилу, има смер супротан од смера казаљке на сату [2 п]. До успостављања константе брзине долази зато што је магнетно поље нехомогено, па на доњу страну делује Амперова сила већег интензитета него на горњу [2 п]. Силе на друге две стране се међусобно поништавају [2 п]. Када се константна брзина успостави, сума свих сила које делују на рам је једнака нули, односно $mg = Ia[B(z+a) - B(z)] = k^2a^4u_z/R$, одакле налазимо $u_z = mgR/k^2a^4$ [4 п]. Како је $u = \sqrt{u_x^2 + u_z^2}$, а $u_x = v_0$ се не мења, налазимо $v_0 = \sqrt{u^2 - \frac{m^2g^2R^2}{k^4a^8}}$ [4 п]. Након замене датих вредности, добијамо $v_0 = 3.5\text{ m/s}$ [1 п].
- Како кроз отпорник R_d не тече струја, ту грану кола можемо занемарити. Разлика потенцијала на крајевима овог отпорника је једнака нули [5 п], тј. $U \frac{R_a + i\omega L}{R_a + i\omega L + R} = U \frac{R}{R + (1/R_b + i\omega C)^{-1}}$ [10 п]. Даље је $\frac{R}{R_a + i\omega L} = \frac{(1/R_b + i\omega C)^{-1}}{R}$, па изједначавањем имагинарних делова добијамо $L = R^2 C$ [4 п], односно $L = 15\text{ mH}$ [1 п].
- а) Осцилације су мале па се кретање куглице може посматрати као резултат сабирања независних осцилација дуж праваца AC и BD . Фреквенција осциловања дуж дијагонале BD једнака је фреквенцији обиласка трајекторије, односно $\nu_{BD} = N\text{ Hz}$ [2 п], док је фреквенција осциловања дуж правца AC два пута већа (пошто куглица у овом правцу направи две пуне осцилације за време за које у правцу BD направи само једну), $\nu_{AC} = 2\nu_{BD} = 2N\text{ Hz}$ [3 п]. Одавде следи $\sqrt{(k_B + k_D)/m} = 2\pi\nu_{BD}$ [3 п], односно $k_D = 4\pi m\nu_{BD}^2 - k_B$ [2 п] и $\sqrt{(k_A + k_C)/m} = 2\pi \cdot 2\nu_{BD}$ [3 п], односно $k_C = 16\pi m\nu_{BD}^2 - k_A$ [2 п].
б) Како је $X_{BD} = X_{BD}^0 \cos \omega t$, у тренутку $t = 0$ куглица се налази у положају најближем темену D . Према слици, тада је $X_{AC} = 0$ и смањује се (јер се тело, према учртаном смеру кретања, приближава темену A). Узевши у обзир све ово, као и чињеницу да је $\nu_{AC} = 2\nu_{BD}$, закључујемо да је $X_{AC} = -X_{AC}^0 \sin 2\omega t$ [10 п]. (Као тачне прихватити и све математички еквивалентне одговоре: $X_{AC}^0 \sin(2\omega t + \pi)$, $-X_{AC}^0 \cos(2\omega t - \pi/2)$, $X_{AC}^0 \cos(2\omega t + \pi/2)$, итд.)
- Стена је нови извор ултразвучних таласа, чија је фреквенције ν' једнака фреквенцији таласа који стижу до стене, али мерено у систему везаном за стену. Дакле, $\nu' = \frac{c}{c-v} \nu_0$ [7 п] (извор звука, слепи миш, приближава се непокретној стени). Слепи миш (као слушалац), услед свог кретања према стени као непокретном извору, региструје фреквенцију $\nu = \frac{c+v}{c} \nu' = \frac{c+v}{c-v} \nu_0$ [7 п]. Када заменимо задате бројне вредности, добијамо $\nu = 48\text{ kHz}$ [1 п].
- За описани процес важи $\frac{\Delta\Phi}{\Delta t} = -IR$, где је $\Delta\Phi$ промена флукса за време Δt , а I је индукована струја. Пошто је $I = \frac{\Delta Q}{\Delta t}$, закључујемо да је $\Delta\Phi = -R\Delta Q$, одакле је тражено наелектрисање једнако $Q = -(\Phi_{\text{крај}} - \Phi_{\text{почетак}})/R$ [7 п]. Флукс кроз контуру на почетку износи $\Phi_{\text{почетак}} = r^2\pi B$ [2 п], док је $\Phi_{\text{крај}} = 0$ јер се доприноси од две половине симетричне осмице међусобно поништавају [7 п]. Одавде следи $Q = \Phi_{\text{почетак}}/R = r^2\pi B/R$ [2 п], односно $Q = 0.85\text{ C}$ [1 п].

Задатке припремио: Игор Салом
Рецензент: Антун Балаж
Председник комисије: др Мићо Митровић